

Sygn. akt SDI 55/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Józef Dołhy

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

Protokolant Anna Kuras

przy udziale Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Rady Notarialnej Krzysztofa Młynarskiego,

w sprawie **notariusza D. G.**,

obwinionej z art. 50 ustawy Prawo o notariacie i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 grudnia 2015 r.

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - na niekorzyść obwinionej,
oraz kasacji obrońcy obwinionej,

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej z
dnia 3 lipca 2015 r.,

zmieniającego orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] z dnia 17
marca 2015 r.,

**uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu
przy Krajowej Radzie Notarialnej.**

UZASADNIENIE

Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej [...] orzeczeniem z dnia 17 marca 2015

r.:

- I. Uznał notariusz D. G. winną oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, polegającej na tym, że w dniu 17 kwietnia 2012 r. w W. sporządzając akt notarialny obejmujący umowę pożyczki, umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie i oświadczenie o poddaniu się egzekucji naruszyła obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw słusznych interesów stron w ten sposób, że:
- przyjęła od pożyczkobiorcy S. S. oświadczenie o odstąpieniu od dochodzenia jakichkolwiek roszczeń finansowych od pożyczkodawcy na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu lub na podstawie innych tytułów w związku z umową przewłaszczenia na zabezpieczenie, nie ustalając uprzednio wartości nieruchomości przewłaszczonej na zabezpieczenie, co narażało strony na nieważność czynności prawnej,
  - przyjęła oświadczenie pożyczkobiorcy o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. co do obowiązku wydania nieruchomości i jednocześnie zobowiązanie pożyczkodawcy do powrotnego wydania nieruchomości pożyczkobiorcy bez oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do tego obowiązku,
  - zawarła w umowie zapis uprawniający pożyczkodawcę do pobrania prowizji od wcześniejszej spłaty pożyczki bez względu na wysokość spłacanej kwoty, wysokość odsetek, które pożyczkobiorca byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą pożyczki przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy i bez względu na bezpośrednie koszty pożyczkodawcy związane z tą spłatą, tj. o czyn z art. 50 w zw. z art 80 § 2 ustawy Prawo o notariacie oraz w zw. z art. 58 § 2

k.c., art. 353¹ k.c., art. 385¹ § 1 k.c. i art. 50 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,

co stanowi dyscyplinarne przewinienie zawodowe przewidziane w art. 50 ustawy Prawo o notariacie i za to na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pieniężną w wysokości 1000 zł;

II. Uznał notariusz D. G. winną oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, polegającej na tym, że 19 grudnia 2012 r. sporządzając akt notarialny obejmujący umowę pożyczki, umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie i oświadczenie o poddaniu się egzekucji naruszyła obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznych interesów stron w ten sposób, że:

- nie ustaliła wartości nieruchomości stanowiącej przedmiot przewłaszczenia,

- przyjęła oświadczenie pożyczkobiorcy D. Ł. o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. co do obowiązku wydania nieruchomości i jednocześnie zobowiązanie pożyczkodawcy do powrotnego wydania nieruchomości pożyczkobiorcy bez oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do tego obowiązku,

- zawarła w umowie zapis uprawniający pożyczkodawcę do pobrania prowizji od wcześniejszej spłaty pożyczki bez względu na wysokość spłacanej kwoty, wysokość odsetek, które pożyczkobiorca byłby zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą pożyczki przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy i bez względu na bezpośrednie koszty pożyczkodawcy związane z tą spłatą, tj. o czyn z art. 50 w zw. z art. 80 § 2 i 3 ustawy Prawo o notariacie oraz w zw. z art. 50 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim,

co stanowi dyscyplinarne przewinienie zawodowe przewidziane w art. 50 ustawy Prawo o notariacie i za to na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pieniężną w wysokości 1000 zł;

III. uznał notariusz D. G. winną oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, polegającej na tym, że w dniu 10 maja 2013 r. sporządzając akt notarialny obejmujący umowę pożyczki, umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie i oświadczenie o poddaniu się egzekucji naruszyła obowiązek czuwania nad należyтым zabezpieczeniem praw i słuszných interesów stron w ten sposób, że:

- nie ustaliła wartości odrębnej własności lokalu mieszkalnego stanowiącego przedmiot zabezpieczenia,
- przyjęła zobowiązanie pożyczkobiorcy Ł. K. do wydania lokalu stanowiącego przedmiot przewłaszczenia na zabezpieczenie do dnia zwrotu pożyczki (tj. do dnia 11 listopada 2013 r.) i jednocześnie oświadczenie pożyczkodawcy do powrotnego przeniesienia nieruchomości w terminie 8 dni od dnia zwrotu pożyczki (tj. do dnia 19 listopada 2013 r.), co skutkować może pozbawieniem pożyczkobiorcy możliwości władania nieruchomością przez okres 8 dni nawet w przypadku terminowej spłaty pożyczki,
- przyjęła oświadczenie pożyczkobiorcy o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. co do obowiązku wydania lokalu mieszkalnego i jednocześnie zobowiązanie pożyczkodawcy do powrotnego wydania lokalu pożyczkobiorcy bez oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do tego obowiązku,
- zawarła w umowie zapis uprawniający pożyczkodawcę do pobrania prowizji od wcześniejszej spłaty pożyczki bez względu na wysokość spłacanej kwoty, wysokość odsetek, które pożyczkobiorca byłby

zobowiązany zapłacić w okresie między spłatą pożyczki przed terminem, a uzgodnionym terminem zakończenia umowy i bez względu na bezpośrednie koszty pożyczkodawcy związane z tą spłatą, tj. o czyn z art. 50 w zw. z art. 80 § 2 i 3 ustawy Prawo o notariacie oraz w zw. z art. 50 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, co stanowi dyscyplinarne przewinienie zawodowe przewidziane w art. 50 ustawy Prawo o notariacie i za to na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pieniężną w wysokości 1000 zł;

- IV. uznał notariusz D. G. winną oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, polegającej na tym, że w dniu 19 lutego 2013 r. sporządzając akt notarialny obejmujący umowę pożyczki, umowę przewłaszczenia na zabezpieczenie i oświadczenie o poddaniu się egzekucji, naruszyła obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron w ten sposób, że:
- przyjęła od pożyczkobiorców A. P. i R. P. oświadczenie o wyrażeniu zgody na zrzeczenie się wszelkich roszczeń finansowych w przypadku, gdy pożyczkodawca nabędzie prawo własności lokalu mieszkalnego stanowiącego przedmiot przewłaszczenia na skutek braku spłaty całkowitej kwoty pożyczki wraz z pozostałymi należnościami w wyznaczonym terminie, nie ustalając uprzednio wartości lokalu stanowiącego przedmiot przewłaszczenia, a nadto nie pouczyła pożyczkobiorców o skutkach złożonego oświadczenia, co skutkowało powstaniem tzw. nadzabezpieczenia udzielonej pożyczki i narażało strony na nieważność czynności prawnej,
  - przyjęła oświadczenie pożyczkobiorcy o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. co do obowiązku wydania lokalu mieszkalnego i jednocześnie zobowiązanie pożyczkodawcy do

powrotnego wydania lokalu pożyczkobiorcy bez oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do tego obowiązku, tj. o czyn z art. 50 w zw. z art. 80 § 2 ustawy Prawo o notariacie oraz w zw. z art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c. i art. 385¹ § 1 k.c., co stanowi dyscyplinarne przewinienie zawodowe przewidziane w art. 50 ustawy Prawo o notariacie i za to na podstawie art. 51 § 1 pkt 3 ustawy Prawo o notariacie wymierzył jej karę pieniężną w wysokości 1000 zł;

V. umorzył postępowanie co do zarzutów opisanych w punktach 1, 2 i 3.

Odwołania od tego orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej [...] wnieśli Rzecznik Dyscyplinarny Izby Notarialnej, Minister Sprawiedliwości i obrońca obwinionej D. G.

Rzecznik Dyscyplinarny Izby Notarialnej zaskarżył ww. orzeczenie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o wysokości kary i zarzucił obrazę art. 51 § 1 pkt 3 ustawy – Prawo o notariacie. W konkluzji Rzecznik Dyscyplinarny Izby Notarialnej wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie obwinionej notariusz za każdy czyn kary dyscyplinarnej w wysokości nie mniejszej niż dolna granica kary określona w art. 51 § 3 ustawy – Prawo o notariacie.

Minister Sprawiedliwości również zaskarżył ww. orzeczenie w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze i zarzucił obrazę art. 51 § 1 pkt 3 ustawy – Prawo o notariacie i rażącą niewspółmierność orzeczonej kary. W konkluzji Minister Sprawiedliwości wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i wymierzenie obwinionej notariusz za czyny opisane w pkt II i pkt III kary pieniężnej w wysokości po 3000 zł za każdy z nich, natomiast za czyn opisany w pkt IV – kary dyscyplinarnej pozbawienia prawa prowadzenia kancelarii.

Obrońca obwinionej notariusz D. G. zaskarżając ww. orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej w całości, na korzyść obwinionej, zarzucił

obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz w zw. z art. 69 pr. not., a także obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 50 w zw. z art. 80 § 2 pr. not.

W konkluzji obrońca obwinionej wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie D. G. od popełnienia zarzucanych jej czynów, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu Izby Notarialnej do ponownego rozpoznania.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej orzeczeniem z dnia 3 lipca 2015 r., po rozpoznaniu odwołań Rzecznika Dyscyplinarnego Izby Notarialnej, obrońcy obwinionej i Ministra Sprawiedliwości, orzekł w następujący sposób:

- I. Na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 52 § 1 i art. 69 ustawy Prawo o notariacie uchylił zaskarżone orzeczenie w zakresie czynu przypisanego obwinionej D. G. w pkt I orzeczenia odnośnie aktu notarialnego z dnia 17 kwietnia 2012 r. i umorzył w tym zakresie postępowanie;
- II. Zmienił pkt II, III i IV zaskarżonego orzeczenia w ten sposób, że wymierzył obwinionej D. G. za każdy z przypisanych jej czynów określonych w pkt II, III i IV karę pieniężną po 3000 zł;
- III. W pozostałym zakresie zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy.

Kasacje od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej wnieśli Minister Sprawiedliwości i obrońca obwinionej.

Minister Sprawiedliwości zaskarżył pkt II ww. orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze za czyn opisany w pkt IV orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej z dnia 17 marca 2015 r. i zarzucił rażąco niewspółmierność kary.

W konkluzji Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej w pkt II w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu przy Krajowej Radzie Notarialnej.

Obrońca obwinionej notariusz D. G. zaskarżył orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej na korzyść obwinionej w części zmieniającej orzeczenie Sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji poprzez wymierzenie obwinionej surowszej kary oraz utrzymującym orzeczenie w mocy w pozostałym zakresie (punkty II i III), zarzucając:

I. rażąco obrazę prawa procesowego, mającą istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, wyrażającą się w naruszeniu przepisów art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 458 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. (w związku z art. 69 ustawy – Prawo o notariacie), co w konsekwencji doprowadziło do zaaprobowania w toku kontroli instancyjnej następujących naruszeń, jakich dopuścił się Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji:

a) obraży prawa materialnego, a mianowicie art. 50 w zw. z art. 80 § 2 ustawy – Prawo o notariacie poprzez ich błędną wykładnię;

b) obraży prawa procesowego, mającej wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. oraz w zw. z art. 69 ustawy – Prawo o notariacie,

II. rażąco obrazę prawa materialnego, a to art. 50 w zw. z art. 80 § 3 ustawy – Prawo o notariacie.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca obwinionej notariusz D. G. wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej, jak również poprzedzającego go orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej oraz uniewinnienie D. G. od zarzucanych jej

czynów, względnie o uchylenie orzeczenia Sądu dyscyplinarnego drugiej instancji i przekazanie mu sprawy do ponownego rozpoznania.

Rzecznik Dyscyplinarny Krajowej Rady Notarialnej w pisemnej odpowiedzi na kasacje Ministra Sprawiedliwości i obrońcy obwinionej wniósł o oddalenie obu kasacji, jako oczywiście bezzasadnych.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja obrońcy obwinionej notariusz D. G. jest zasadna, co w efekcie spowodowało uchylenie zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Na obecnym etapie natomiast – wobec rangi uchybień Sądu *ad quem*, o czym będzie mowa poniżej – nie jest możliwe jednoznaczne odniesienie się do zarzutu kasacji Ministra Sprawiedliwości.

Na wstępie przypomnieć należy, że przepis art. 433 § 2 k.p.k. – stosowany odpowiednio w postępowaniu dyscyplinarnym notariuszy poprzez art. 69 pr. not. (*ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.; dalej: pr. not.*) – ma charakter bezwzględny i nakazuje sądowi odwoławczemu rozważenie wszystkich wniosków i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym (*zob. np. wyrok SN z dnia 28 maja 2008 r., II KK 332/07, LEX nr 435359*), natomiast z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k., odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k., wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że obowiązkiem sądu odwoławczego jest przedstawienie w pisemnych motywach wyroku powodów oddalenia (bądź uwzględnienia) zarzutów apelacji (odwołania), przy czym prezentowane rozważania winny odnosić się do wszystkich zarzutów, zaś treść tych rozważań nie może ograniczać się jedynie do ogólnych stwierdzeń powielających np. treść art. 7, 5 § 2 czy 4 k.p.k. Również zaaprobowanie bądź

krytyka stanowiska sądu I instancji nie może być zbiorem ogólników akceptujących bądź odrzucających ustalenia, oceny i rozumowanie tegoż sądu (*zob. np. wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2007 r., II KK 341/06, R-OSNKW 2007, poz. 816*).

Prawidłowe wypełnienie swoich zadań przez sąd odwoławczy ma zasadnicze znaczenie nie tylko z punktu widzenia realizacji uprawnień strony wnoszącej zwyczajny środek odwoławczy, która z motywów sądu *ad quem* powinna dowiedzieć się, dlaczego jej zarzuty, argumenty i wnioski nie zostały uwzględnione, ale także w aspekcie kontroli kasacyjnej, która w wypadku niedokładnego sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego nie jest możliwa (*zob. np. postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 2008 r., III KK 68/08, LEX nr 449109*).

Lektura pisemnych motywów orzeczenia sądu odwoławczego prowadzi natomiast do wniosku, że wymogom określonym w ww. przepisach art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. sąd ten nie sprostął. Przypomnieć bowiem należy, że w odwołaniu od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej obrońca obwinionej notariusz D. G. postawił między innymi zarzut obrazy prawa materialnego tj. art. 50 w zw. z art. 80 § 2 pr. not. Z literalnego brzmienia art. 50 pr. not. wynika, że notariusz odpowiada dyscyplinarnie za dwójakiego rodzaju naruszenia – za przewinienia zawodowe oraz uchybienia powadze lub godności zawodu. Z przepisu art. 80 § 2 pr. not. wynika natomiast, że przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słuszych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne. Już w tym miejscu zaznaczyć jednak należy, mając na uwadze treść cytowanych przepisów, że do przypisania notariuszowi odpowiedzialności dyscyplinarnej nie jest wystarczające ogólne obwinienie o zachowanie sprzeczne z prawem, powagą lub godnością zawodu, bez skonkretyzowania sprzeczności czynu z

wyraźnie wskazanym przepisem prawa bądź zachowaniem określonym w przepisach regulujących wykonywanie zawodu notariusza albo powszechnie przyjmowanym standardom w sferze ogólnych zasad etycznych i moralnych związanych z zawodem notariusza (*zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2009 r., SDI 4/09, LEX nr 611833*). W tym kontekście nie sposób odmówić racji twierdzeniom obrońcy obwinionej notariusz, że zarówno przepis art. 50 pr. not., jak i przepis art. 80 § 2 pr. not. mają charakter blankietowy, co każdorazowo – w realiach konkretnej sprawy – czyni koniecznym wykazanie, który z konkretnych przepisów prawnych został przez notariusza naruszony. Trudności procedujących w niniejszej sprawie sądów dyscyplinarnych w zakresie konkretyzacji zachowań obwinionej notariusz D. G. ujawniają się już po pobieżnej analizie opisów przypisanych jej deliktów. Sąd odwoławczy każdorazowo bowiem – tak w odniesieniu do aktu notarialnego [...], jak i aktu notarialnego [...] oraz [...] – akceptuje ogólne stwierdzenie Sądu I instancji o zawinieniu przez D. G. „oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa” bez jednak jakiegokolwiek konkretyzacji, jakich konkretnych przepisów prawa obwiniona notariusz się dopuściła. Tego rodzaju przepisu, jak wspomniano powyżej, nie może stanowić, ani mający ogólny charakter art. 50 pr. not. (*zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14, LEX nr 1541265*), ani też art. 80 § 2 pr. not., który nakłada na notariusza obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne. Uwaga ta jest aktualna również w zakresie odwołania się przez sądy obu instancji do art. 353¹ k.c., który stanowi przecież, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Krytyki Sądu Najwyższego wymaga także odniesienie się przez sąd odwoławczy do zarzutu obrońcy obwinionej notariusz, dotyczącego kwestii uznania braku podania wartości przewłaszczonej nieruchomości w kontekście obowiązku czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznym interesów stron (art. 80 § 2 pr. not. *in fine*). Sąd odwoławczy odpierając tego rodzaju zarzut obrońcy stwierdził bowiem – odwołując się do orzecznictwa – że „notariusz odgrywa znaczącą rolę na etapie zawierania umowy i nadaje kształt prawny interesom majątkowym poszczególnych podmiotów, rozstrzygając o losach stosunków gospodarczych na przyszłość, gwarantuje zgodność obrotu cywilnoprawnego z przepisami prawa, jest »strażnikiem« obowiązującego porządku prawnego” (*s. 13 uzasadnienia*). O ile to stwierdzenie niewątpliwie znajduje potwierdzenie w rzeczywistości i winno być adresowane do każdej osoby wykonującej zawód notariusza, to jednak rzecz w tym, że sformułowanie to wciąż nie daje odpowiedzi na pytanie, z jakiego przepisu wynika obowiązek podania przez notariusza wartości przewłaszczonej nieruchomości. Jak już natomiast wskazywano wyżej, a co trafnie podnosi także w kasacji obrońca obwinionej, nałożenie obowiązków, obwarowanych sankcją dyscyplinarną o charakterze publicznoprawnym, powinno mieć podstawę ustawową. Skoro bowiem podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej nie mogą być przepisy wydawane przez organ korporacyjny (*zob. cyt. wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014 r., SDI 32/14, LEX nr 1541265*), to tym bardziej podstawy takiej odpowiedzialności nie można upatrywać w orzecznictwie.

Odnosząc się natomiast do podnoszonego w kasacji nadzabezpieczenia udzielonej pożyczki i narażenia stron na nieważność czynności prawnej wskazać należy na kwestie następujące. Obrońca obwinionej trafnie przywołał między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r. (*II CSK 218/10, LEX nr 672682*). W orzeczeniu tym zajmowano się bowiem

koncepcją tzw. nadzabezpieczenia i jego konsekwencji prawnych w stosunkach obligacyjnych między wierzycielem i dłużnikiem. Co istotne, z orzeczenia tego wynika, że „w każdym razie sytuację, w której dochodzi do powstania "nadmiernego i zbędnego" zabezpieczenia prawnego, należy zawsze oceniać *in concreto* (...). *De lege lata* nie można, oczywiście, formułować jakiejś ogólnej oceny, że w praktyce obrotu kredytowego, zwłaszcza pozabankowego, np. tzw. lombardowego, obowiązuje – nawet elastycznie pojmowana – powszechna reguła adekwatności prawnej i ekonomicznej w zakresie ustanawiania zabezpieczeń, wyrażająca się w stwierdzeniu, że wysokość zabezpieczonej wierzytelności kredytowej powinna mniej więcej korespondować z uzyskanym przez wierzyciela poziomem jej zabezpieczenia prawnego. Otwartym zagadnieniem pozostaje określenie skutków prawnych stwierdzonego "zabezpieczenia ekstensywnego", w tym kwestia ustalenia nieważności umowy kreującej omawiane zabezpieczenie”. W kontekście tego – zacytowanego przykładowo – orzeczenia Sądu Najwyższego nie można uznać za wystarczające odniesienie się do kwestii nadzabezpieczenia przez obwinioną notariusz udzielonej pożyczki, skoro w uzasadnieniu orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego przy Krajowej Radzie Notarialnej brak jest rozważań w kwestii akceptowalności nadzabezpieczenia w przypadku umów przewłaszczenia na zabezpieczenie, a także jednoznacznej i wyczerpującej odpowiedzi na pytanie, czy *in concreto* nadzabezpieczenie to prowadziło do nieważności czynności prawnej. Kwestią następczą, także pominiętą w pisemnych motywach orzeczenia Sądu *ad quem*, było zaś zakwalifikowanie tego zachowania obwinionej notariusz jako oczywista i rażąca obraza przepisów prawnych.

Nie sposób także nie zauważyć, że w odwołaniu od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej wskazywano, iż nawet gdyby uznać, że D. G. dopuściła się naruszenia przepisów prawnych, to jednak naruszenia takiego nie

można uznać za „oczywiste i rażące”. Sąd odwoławczy na s. 13–14 uzasadnienia swojego orzeczenia odniósł się jedynie do wykładni pojęcia „rażącego” naruszenia przepisów prawa, wskazując że pojęcie to odnosić należy do skutków, jakie powstały w wyniku błędnego zastosowania lub niezastosowania obowiązujących przepisów. Jednocześnie Sąd odwoławczy zaniechał odniesienia się do argumentacji podnoszonej przez obronę w kwestii „oczywistości” naruszenia przez obwinioną notariusz przepisów prawnych, a takie postąpienie stanowi obrazę przepisów art. 433 § 2 oraz 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 69 pr. not. Tym samym podjęcie obecnie – na etapie postępowania kasacyjnego – jakiegokolwiek polemiki w kwestii „oczywistości” naruszenia przez obwinioną notariusz przepisów prawnych jest przedwczesne, skoro orzeczenie sądu odwoławczego do tej materii w ogóle się nie odnosi.

Odnosząc się natomiast do zarzutów obrazy art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. sąd odwoławczy uznał, że „kwestia związana z brakiem pouczenia zawarta jest tylko w opisie czynów z pkt 1 i 2, w zakresie których postępowanie zostało umorzone z uwagi na przedawnienie karalności czynu” (*s. 11 uzasadnienia*). Trudno jednak nie zauważyć, że opisując zachowanie obwinionej notariusz w odniesieniu do aktu notarialnego z dnia 19 grudnia 2012 r., jak i aktu notarialnego Sąd Dyscyplinarny Izby Notarialnej w [...] zakwalifikował to zachowanie między innymi z art. 80 § 3 pr. not. (pkt II i III orzeczenia Sądu I instancji). Przepis ten stanowi, że „notariusz jest obowiązany udzielać stronom niezbędnych wyjaśnień dotyczących dokonywanej czynności notarialnej”. Tym samym twierdzenie sądu odwoławczego, że brak udzielenia przez obwinioną notariusz pouczeń nie stanowił przedmiotu zarzutu, należy uznać za oczywiście błędne.

Rację ma także obrońca wskazując na brak rozważań sądu odwoławczego w odniesieniu do zarzutu błędnego przypisania zawieranych przed obwinioną notariusz umowom atrybutu umów konsumenckich. Na s. 13

uzasadnienia Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej stwierdził bowiem, że zawarte w odwołaniu wywody obrońcy obwinionej notariusz w tym przedmiocie nie mają istotnego znaczenia. Tego rodzaju twierdzenie również uznać należy za nieprawidłowe, skoro w kwalifikacji prawnej każdego z przypisanych D. G. czynów znajdował się przepis art. 50 ust. 1 i 4 ustawy o kredycie konsumenckim (pkt II i III orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej), czy też art. 385¹ k.c. (pkt IV orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej). To zaś oznacza, że również w tym zakresie Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej dopuścił się rażącej obrazy art. 433 § 2 oraz 457 § 3 k.p.k. w związku z art. 69 pr. not.

W tej sytuacji, gdy Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej nie rozpoznał części zarzutów odwołania obrońcy obwinionej, a uzasadnienie orzeczenia tego Sądu nie odpowiadało art. 457 § 3 k.p.k., kasację należało uwzględnić i zaskarżone nią orzeczenie uchylić. Jednocześnie Sąd Najwyższy uznał za przedwczesne odnoszenie się do zarzutu kasacji Ministra Sprawiedliwości, wskazującego na rażącą niewspółmierność kary za czyn opisany w pkt IV orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej z dnia 17 marca 2015 r., skoro nie sposób obecnie stwierdzić, czy zasadne były zarzuty co do winy w zakresie między innymi tego czynu. W toku ponownego rozpoznania sprawy Wyższy Sąd Dyscyplinarny przy Krajowej Radzie Notarialnej winien przeprowadzić postępowanie odwoławcze z uwzględnieniem powyższych wskazań Sądu Najwyższego, bacząc jednocześnie, że przedmiotem rozpoznania będzie jedynie zachowanie obwinionej notariusz opisane w pkt II, III i IV orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Notarialnej z dnia 17 marca 2015 r.

Planując terminy kolejnych czynności procesowych sąd odwoławczy winien także mieć na szczególnej uwadze treść przepisu art. 52 § 1 ustawy – Prawo o notariacie.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

kc